

I. Cultura i igualtat de gènere: marc legislatiu

El novembre de 2015, la UNESCO va fer pública la *Recomanació relativa a la protecció i promoció dels museus i les col·leccions, la seva diversitat i la seva funció a la societat*. Aquest text és una crida per renovar el compromís dels estats a fi que desenvolupin accions per tal de fomentar la idea de la igualtat de possibilitats per a tothom, sense distinció de raça, sexe o condició social o econòmica. El paràgraf 17, relatiu a la funció social, diu que:

Els museus són espais públics vitals que haurien d'estar dirigits a tota la societat i, en conseqüència, poden exercir un paper important en la creació de vincles i la cohesió de la societat, la construcció de la ciutadania i la reflexió sobre les identitats col·lectives. Els museus són llocs que haurien d'estar oberts a tothom i haurien de garantir l'accés físic i cultural de totes les persones, incloent-hi els grups desfavorits. Poden ser espais de reflexió i debat sobre qüestions històriques, socials, culturals o científiques. A més, haurien de promoure el respecte als drets humans i la igualtat de gènere. Els estats haurien d'incentivar els museus a complir totes aquestes funcions.

La Llei catalana 17/15, d'igualtat efectiva de dones i homes, a l'article 24, sobre manifestacions culturals, entre altres coses relatives a la igualtat de gènere diu que correspon a les administracions públiques de Catalunya:

Impulsar la recuperació de la memòria històrica de les dones amb la participació d'aquestes i promoure polítiques culturals que en facin visibles les aportacions al patrimoni i a la cultura de Catalunya, i també la diversitat.

Fomentar que, en les manifestacions culturals de qualsevol mena no es reproduïxin estereotips ni prejudicis sexistes, i promoure la creació i la divulgació d'obres que presentin innovacions formals favorables a la superació de l'androcentrisme i del sexisme, al coneixement de la diversitat ètnica, cultural i funcional dels diferents col·lectius de dones, i a la visualització de les diferents orientacions sexuals o identitàries de les dones.

II. La cultura, transmissora d'una visió (androcèntrica) del món

Transmetem la cultura occidental a través d'un conjunt d'hàbits i d'estereotips dels quals no en som conscients. Aquesta cultura és present en el discurs en què tots ens socialitzem, és aquell discurs que ha estat generat pels homes que ocupaven i ocupen el poder, que pretén que tots els membres de la societat aprenguem que el món és com ells el veuen. Aprenem un relat sobre el món que inclou aquesta incapacitat de veure'l i l'aprenem a l'escola, a la universitat, al carrer, als museus... I després el reproduïm i el tornem a ensenyar una vegada i una altra.

Diu el filòsof Joan-Carles Mèlich que la **cultura és un món simbòlic** i que el símbol ens fa sentir i reflexionar. Heretem aquest món simbòlic a través de la **memòria**, **l'educació** i el **patrimoni**. El patrimoni és la transmissió de la memòria d'un país, d'un testimoni viu que no volem oblidar, amb la idea de recordar fets i persones que formen part intrínseca i indissociable del nostre passat i, també, del nostre present.

III. La necessària introducció de la perspectiva de gènere en museus i monuments

1. Introducció de la perspectiva de gènere: actuacions

Els museus i els monuments són alhora transmissors i reproductors d'aquesta cultura i dels discursos subjacents associats. Per tant, la introducció de la perspectiva de gènere és un repte per avançar cap a la transformació de la ciutadania en clau d'igualtat, equitat i justícia social. La nostra missió als museus i monuments consisteix a introduir la perspectiva de gènere per mitjà de diferents actuacions:

- Desestabilitzar l'**estructura narrativa** del museu en conjunt, en la qual actualment es basa la història.
- Qüestionar la **visió masculina, universal i neutra** en els criteris museològics i museogràfics.
- Qüestionar-nos la **subordinació de les dones, identitats masculines no hegemòniques, grups ètnics, LGTBQ i classes desafavorides i ignorades** excloses del cànon i els estereotips convencionals. Allò de què no es parla no existeix.
- Interpretar la història des d'una perspectiva de gènere que ens compromet a incloure-hi i incorporar-hi **noves relectures**.
- Rellegir els discursos històrics i situar el **paper de la dona y dels gèneres subalterns** en la història i en la societat.
- Omplir silencis i buits en relats i discursos.

2. Introducció de la perspectiva de gènere: actituds i consciències

Aquestes actuacions depenen d'una voluntat i d'un canvi d'actituds i consciències. Però, quina és la nostra posició en el món com a persones i com a treballadores i treballadors de la cultura? Quines són les eines per iniciar processos de transformació? El canvi no recau en la incorporació d'uns temes o d'uns objectes, sinó en la capacitat d'afavorir noves maneres de construir un relat i noves formes de coneixement:

- **Conscienciar-nos i transformar**, fins allà on puguem incidir, la certesa de l'accessibilitat dels diferents gèneres i cultures.
- Enfrontar-nos a **prejudicis** i treballar contra les resistències des de dins dels museus i els espais de representació de la història, com també dels monuments.
- Introduir **programes i polítiques** que ho garanteixin.
- Fomentar una dinàmica **col·lectiva oberta**, de **participació** activa, **creativa**, orientada al **compromís**.

IV. Grup de treball de gènere en museus d'història i monuments

Conscients de totes les problemàtiques esmentades anteriorment, la **Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya** ha creat un grup de treball "Museus i gènere" que té com a objectiu transmetre una socialització dels gèneres que elimini els aspectes negatius i les jerarquies dels models vigents i obri camí al ple desenvolupament d'una societat igualitària, democràtica i justa en el món del patrimoni i dels museus.

Ho fem perquè ens qüestionem i volem ser museus i monuments accessibles i responsables. Analitzar, detectar i solucionar aquest biaix de gènere de manera crítica i constructiva és la nostra fita. I ho farem tenint en compte transversalment totes les competències museístiques i les persones, el centre de la nostra acció per a la transformació i l'assoliment de societats més equànimes i igualitàries.

Març del 2018

Membres del grup de treball "Museus i Gènere": Carme Bergés Saura, Maria Cacheda Pérez, Liliane Inés Cuesta Davignon, Conxita Gil Martín, Ricard Huerta Ramón, Gerard Martí Estrada, Sílvia Planas Marcé, Margarida Sala Albareda.

Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya:

Casa Museu Verdaguer, Monuments i Jaciments de l'ACdPC, Museu Comarcal de Cervera, Museu d'Història de Cambrils, Museu d'Història de Catalunya, Museu d'Història de Girona, Museu de l'Hospitalet, Museu d'Història dels Jueus, Museu de Lleida, Museu de Terrassa, Museu de Tortosa, Museu Torre Balldovina, Museu de Sant Cugat.

Maria Josep Bel Fornós, Lluís Campins Punter, Magda Clavell Miejimolle, Josep Giralt Balagueró, Marina Miquel Vives, Daniel Solé Lladós, Josep M. Solias Arís, Carme Torrents Buxó,

Adhesions al manifest:

Jordi Abella, Ecomuseu de les Valls d'Àneu; Anna Alcayde Mondejar, Àrea de Monuments i Jaciments (ACdPC); Elísabeth Alemán, Museu d'Història de Catalunya; Imma Boj, Museu d'Història de la Immigració a Catalunya; Neus Casellas, Museu d'Història dels Jueus; Raquel Castellà Perarnau, Museu d'Història de Catalunya; Carme Clusellas, Museu d'Art de Girona; Gerard Cruset, Museu de la Mediterrània. Torroella de Montgrí; Magda de Mas Bernardos, Àrea de Monuments i Jaciments (ACdPC); Carla del Valle, Musèu dera Val d'Aran; Ramon Diaz, Museu d'Història de Catalunya; Assumpta Esquís Serra, Àrea de Monuments i Jaciments (ACdPC); Josep Fornés Garcia, Museu Etnològic i Museu de les Cultures del Món de Barcelona; Xavier Fornós, Vinseum; Lluís Fortuny, Museu d'Història de Catalunya; Magda Gassó Hoja, Direcció General de Patrimoni Cultural; Núria Heras, Museu d'Història dels Jueus; Carme Irla, Museu d'Història de Girona; Xesca Jiménez, Museu d'Història de Girona; Anna López, Museu d'Història dels Jueus; Miquel Martí, Museu de la Pesca; Damià Martínez Latorre, Agència Catalana de Patrimoni Cultural; Josep M. Montaner Reig, Àrea de Monuments i Jaciments (ACdPC); Glòria Ñaco del Hoyo, Museu de la Pesca; Gisela Pau Farrerons, Museu d'Història de Catalunya; Joan Pau, Museu Comarcal de la Conca de Barberà; Jaume Perarnau, Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya; Carme Queralt, Museu de les Terres de l'Ebre; Gemma Ramos Serra, Museu de Terrassa; Carolina Ribera, Museu d'Història de Catalunya; Teresa Rodon Borràs, Museu d'Història de Catalunya; Ramon Rosich Trullols, Museu de la Vida Rural. Espluga de Francolí; Marta Sáez Pla, Agència Catalana de Patrimoni Cultural; Sandra Sánchez, Museu d'Història dels Jueus; Núria Teno, Museu de la Pesca; Jordi Tura, Museu Etnològic del Montseny, La Gabella; Mercè Turu Segura, Agència Catalana de Patrimoni Cultural; Vanessa Vicente Sánchez, Museu d'Història de Catalunya; Roser Vilardell Arévalo, Museu Etnogràfic de Ripoll.